

تجزیه و تحلیل رشد، بهره‌وری و جهت‌گیری تجاری

مطالعه مناطق صنعتی ایران

مؤلف: دکتر بیژن صفوی

سرشناسه: صفوی، بیژن
عنوان و نام پدیدآور: تجزیه و تحلیل رشد، بهره‌وری و جهت‌گیری تجاری مطالعه مناطق صنعتی
ایران / مؤلف بیژن صفوی.

مشخصات نشر: تهران: انتشارات فرهنگ و تمدن، ۱۳۹۱.

مشخصات ظاهری: ۱۳۲ ص.: جدول، نمودار.

ISBN: 978-600-6691-12-1

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۶۹۱-۱۲-۱

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

موضوع: صادرات و واردات -- توسعه و ترویج

موضوع: نواحی صنعتی -- ایران

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۱ ت ۷۴ ص ۱۴۱۷/۵ HF

رده‌بندی دیویی: ۳۸۲/۶۳

شماره کتابشناسی ملی: ۲۸۳۸۰۷۴

آدرس: تهران - بزرگراه همت - ابتدای سردار جنگل - نرسیده به چهارراه مخبري - مجتمع پویا - واحد ۲۲

Email: sfti_1390@yahoo.com

تلفن: ۸۸۵۸۱۱۰۴ - ۲۴۴۷۱۸۸۸ - ۹

عنوان کتاب: تجزیه و تحلیل رشد، بهره‌وری و جهت‌گیری تجاری مطالعه مناطق صنعتی ایران

مؤلف: بیژن صفوی

صفحه‌آرایی: زهره سالم

نوبت چاپ: اول - تابستان ۱۳۹۱

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۶۵۰۰۰ ریال

ناشر: فرهنگ و تمدن

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۶۹۱-۱۲-۱

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۷
فصل اول: مبانی نظری و تجربی رشد، بهره‌وری و تجارت خارجی.....	۱۱
۱-۱. مبانی نظری.....	۱۳
۱-۲. مبانی تجربی.....	۲۶
فصل دوم: روش‌شناسی و مدل‌سازی رشد، بهره‌وری و جهت‌گیری تجاری.....	۵۷
۲-۱. سمت عرضه.....	۵۹
۲-۲. شاخص‌های محاسبه بهره‌وری کل عوامل تولید.....	۶۲
۲-۳. سمت تقاضا.....	۶۴
۲-۴. مدل نهایی.....	۶۵
فصل سوم: برآورد و تجزیه و تحلیل نتایج مدل‌های رشد.....	۶۷
۳-۱. طبقه‌بندی بین‌المللی فعالیت‌های اقتصادی.....	۶۹
۳-۲. برآورد اطلاعات غیر قابل دسترس.....	۷۰
۳-۳. جمع‌آوری اطلاعات و اندازه‌گیری متغیرها.....	۷۲
۳-۴. روش‌های برآورد موجودی سرمایه.....	۷۶
۳-۵. تبدیل قیمت‌های جاری به ثابت.....	۷۸
۳-۶. برآورد مدل‌ها و تجزیه و تحلیل نتایج.....	۷۹
۳-۷. برآورد تابع تولید صنایع در چهار منطقه مورد بررسی.....	۸۳
۳-۸. محاسبات طرف تقاضا.....	۹۳
۳-۹. برآورد مدل نهایی.....	۹۴
۳-۱۰. آزمون معنی‌دار بودن مدل نهایی به‌دست آمده در زیربخش‌های صنعت چهار استان.....	۹۹

۱۰۲.....	۳-۱۱. آزمون معنی‌دار بودن مدل نهایی.....
۱۰۳.....	۳-۱۲. ترتیب تأثیرپذیری رشد زیربخش‌های صنعتی از توسعه صادرات.....
۱۰۶.....	۳-۱۳. تحلیل حساسیت صنایع نسبت به سیاست‌های طرف عرضه و تقاضا.....
۱۱۴.....	۳-۱۴. بررسی تطبیقی اثر سیاست‌های دولت بر نوسازی صنعتی و ارتقا آموزش و پرورش بر رشد بهره‌وری کل عوامل تولید زیر بخش‌های چهار استان مورد نظر.....
۱۲۱.....	فصل چهارم: نتیجه‌گیری و پیشنهادها.....
۱۲۳.....	۴-۱. نتیجه‌گیری.....
۱۲۴.....	۴-۲. پیشنهاد.....
۱۲۷.....	منابع و مآخذ.....
۱۲۷.....	منابع فارسی.....
۱۲۹.....	منابع لاتین.....

پیشگفتار

یکی از الزامات اساسی اقتصاد کشور ما در سال‌های اخیر، هماهنگ شدن با روند حرکت اقتصاد بین‌الملل، گام گذاشتن در عرصه رقابت جدی و عضویت در سازمان‌های بین‌المللی به‌ویژه WTO می‌باشد و در این راستا، جهت‌گیری مناسب تجاری از اهمیت بالایی برخوردار است. برخورداری از نرخ رشد بالای اقتصادی نیز یکی از موضوعات اصلی مربوط به سیاست‌گذاری‌های کلان اقتصاد کشور به شمار می‌آید و حصول این رشد نیز مستلزم دستیابی به منابع رشد پایدار، همه‌جانبه و جامع می‌باشد. یکی از منابع مهم رشد که به مفهوم کارایی در به‌کارگیری عوامل تولید بوده و اثر ترکیبی عوامل را بیان می‌نماید، رشد بهره‌وری کلی عوامل تولید (TFP) می‌باشد. شناخت ارتباط منطقی بین رشد صنعتی/رشد اقتصادی، بهره‌وری و جهت‌گیری تجاری مستلزم نگرش همه‌جانبه در ابعاد عرضه و تقاضای اقتصاد و بالاخره، تبیین تجاری مناسب بین بهره‌وری و نقش متغیرهای تجارت خارجی می‌باشد، که در آن جهت‌گیری تجاری از مجرای افزایش بهره‌وری عوامل تولید، گسترش رشد تولید صنعتی و بالتبع رشد اقتصادی را به دنبال خواهد داشت.

در کشور ما که فرآیند رشد و توسعه را در پیش روی خود دارد، گسترش رشد صنعتی/رشد اقتصادی با عنایت به الزامات بالادستی آن از قبیل پیشرفت‌های فنی یا رشد بهره‌وری عوامل تولید در تعامل با جهت‌گیری مناسب تجاری، یک ضرورت اجتناب‌ناپذیر می‌باشد، به‌طوری که رشد ۸ درصدی و سهم بیش از ۳۱ درصدی TFP در ترکیب منابع رشد کشور برای سال‌های برنامه

چهارم و پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور هدف‌گذاری شده است. در این کتاب، پس از بررسی مبانی علمی رشد و بهره‌وری و جهت‌گیری تجاری، اندازه‌گیری سهم متغیرهای تجارت خارجی در قالب مدل جبری چنری، بهره‌وری کل عوامل تولید و رشد TFP به وسیله یکی از روش‌ها یا شاخص‌های مناسب محاسبه می‌گردد و بالاخره در قالب مدل بونلی، اثر متغیرهای تجارت خارجی بر رشد بهره‌وری عوامل تولید رشته فعالیت‌های صنعتی برآورد می‌شود. بدین ترتیب اثر جهت‌گیری تجاری بر رشد بهره‌وری عوامل تولید و بالتبع بر رشد صنعتی تجزیه و تحلیل می‌گردد. با عنایت به اینکه رشته فعالیت‌های صنعتی مطابق کدهای ISIC دو رقیمی مورد تجزیه و تحلیل قرار خواهد گرفت، ترتیب تأثیرگذاری رشد متغیرهای تجارت خارجی بر رشد رشته فعالیت‌های صنعتی کشور تعیین خواهد شد و بالاخره با عنایت به استراتژی محوری توسعه صادرات، مشخص خواهد شد که، رشته فعالیت‌های صنعتی که در اثر تحریک متغیر صادرات از مجرای رشد بهره‌وری تأثیرپذیری زیادی داشته و در نتیجه، در راستای راهبرد توسعه صادرات واجد اولویت بیشتری می‌یابند، کدامند. در این کتاب، پس از ارائه مبانی روش‌شناسی و کلیات تحقیق، مبانی نظری و نتایج مطالعات تجربی صورت گرفته در رابطه با موضوع تحقیق مطرح می‌گردد. در ادامه، چارچوب نظری و مدل‌سازی تحقیق شامل شاخص‌ها و مدل‌های تجربی مطرح می‌گردد. سپس، محاسبه شاخص‌ها و برآورد مدل‌های تحقیق برای کشور انجام خواهد شد. پس از انجام محاسبات استخراج و پردازش‌های لازم صورت گرفته و نتایج برآوردها نیز تجزیه و تحلیل می‌گردند. در نهایت، پس از جمع‌بندی نتیجه‌گیری، پیشنهادهایی ارائه خواهد شد.

هدف از تألیف این کتاب دستیابی به مدلی مناسب برای پیوند میان رشد، بهره‌وری و جهت‌گیری تجاری و نیز راهبردهای آن در بخش صنعت کشور با تأکید بر مناطق چهارگانه صنعتی ایران که بدنه ارزش افزوده، اشتغال‌زایی، سرمایه‌گذاری، تجارت و ... صنعت کشور را به خود اختصاص می‌دهند از یکسو و نیل به مبانی علمی موضوعات رشد و بهره‌وری و تجارت خارجی و نیز پیوند علمی میان متغیرهای مورد نظر در ابعاد نظری و تجربی از دیگر سو بوده که منجر به مجموعه‌ای بی‌بدیل برای استفاده دانشجویان و نیز پژوهشگران رشته‌های

اقتصاد و مدیریت و مهندسی صنایع و سایر رشته‌های مرتبط در مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد به عنوان یک منبع درسی کامل و مرجع پژوهشی مناسب شده است.

در انتها جا دارد از راهنمایی‌های ارزشمند استاد ارجمندم جناب آقای دکتر اکبر کمیجانی استاد تمام اقتصاد که در تمام دوران تحصیلم از وجود ارزشمند ایشان بهره‌مند بوده و در تألیف این کتاب نیز هدایت‌های عالمانه ایشان نقش و سهم بسزایی داشته است، نهایت تشکر و قدردانی را داشته باشم.

همچنین از زحمات بی‌شائبه محقق ارجمند جناب آقای مهندس علی جعفری که با کمک‌های علمی و حمایت‌های مؤثر خود هم در غنای محتوای کتاب سهیم بوده‌اند و هم موجبات انتشار این اثر را فراهم نموده‌اند تشکر و قدردانی می‌نمایم. همچنین از زحمات جناب آقای مصطفی پاکدل‌نژاد مدیر محترم انتشارات فرهنگ و تمدن و همکاران ایشان در آن مرکز فرهنگی ارزشمند که در انتشار این اثر زحمات زیادی متقبل شده‌اند، سپاسگزارم.

بخش عمده‌ای از وقت صرف شده برای تألیف این کتاب متعلق به همسر و دو فرزندم بوده است و از این‌رو به خاطر شکیبایی‌ها و حمایت‌هایشان از ایشان متشکرم.

بدیهی است تمام نواقص و کاستی‌های موجود در کتاب متوجه مؤلف بوده و از همه اساتید، دانشجویان و محققان ارجمند خواهشمندم نسبت به انعکاس موارد، اینجانب را مورد لطف و عنایت خود قرار دهند.

دکتر بیژن ساروی

Bijan.saravi@gmail.com